

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUT- SKOTTETS BETÄNKANDE 31/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lag- stiftning om försäkrades och arbetsgivares soci- alskyddsavgifter och folkpensionsanstaltens fi- nansiering

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 oktober 2001 en proposition med förslag till lagstiftning om försäkrades och arbetsgivares socialskyddsavgifter och folkpensionsanstaltens finansiering (RP 150/2001 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:

- en lagmotion med förslag till lag om sjukförsäkringspremie och sjukförsäkringsavgift för 2002 (LM 25/2001 rd — Liisa Hyssälä /cent m.fl.), som remitterats till utskottet den 6 juni 2001 och
- en åtgärdsmotion om avskaffande av den extra sjukförsäkringsavgiften för pensionärer (AM 61/2001 rd — Sulo Aittoniemi /alk), som remitterats till utskottet den 11 maj 2001.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre regeringssekreterare Juha Rossi, social- och hälsovårdsministeriet
- budgetrådet Pertti Tuhkanen, finansministeriet
- avdelningschef Erkki Meriläinen, Folkpensionsanstalten
- utredningschef Margareta Heiskanen, Kommunala arbetsmarknadsverket
- arbetsmarknadsombudsmannen Pauliina Hirsimäki, Kyrkans Avtalsdelegation
- ombudsmannen Juhapekka Suutarinen, Servicearbetsgivarna
- ekonomiska experten Helena Pentti, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC
- chefekonomen Pasi Holm, Företagarna i Finland
- ombudsmannen Johan Åström, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund TT
- ombudsmannen Teuvo Ikonen, Valtakunnallinen eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunta.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Regeringen föreslår en lag om storleken på den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift. Vidare föreslås ändringar i lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift, lagen

om minskning av det garantibelopp som staten 1999 betalar till folkpensionsanstalten samt ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av 59 och 59 a § folkpensionslagen och i lagen om ändring av 59 § sjukförsäkringslagen.

Den sjukförsäkringspremie som tas ut hos pensionstagare på basis av den beskattningsbara pensionsinkomsten föreslås bli sänkt med 0,80 procentenhet från och med ingången av 2002. Pensionstagarnas premie föreslås bli sänkt från 2,70 till 1,90 procent. Sjukförsäkringspremien för övriga försäkrade skall alltså vara 1,50 procent av den beskattningsbara inkomsten vid kommunalbeskattningen.

Enligt regeringens förslag skall den folkpensionsavgift som tas ut hos privata arbetsgivare sänkas med 0,65 procentenhet och för företag som hör till avgiftsklass I och med 0,45 procentenhet för företag som hör till de andra avgiftsklasserna. De nya folkpensionsavgifterna, som tas ut från och med ingången av mars 2002, vore beroende på företagets avskrivningar och lönesumman 1,35, 3,55 eller 4,45 procent av de förskottsinnehållningspliktiga lönerna. Avgiftsklassernas gränser för avskrivningarna, som har varit 300 000 mark, ändras till euro och avrundas till närmaste hela 100 euro.

Den folkpensionsavgift som tas ut hos kommuner, samkommuner och de kommunala affärsverken samt kyrkan i egenskap av arbetsgivare sänks med 0,75 procentenhet från ingången av mars 2002. Den nya avgiften är 2,40 procent av lönerna. För staten och andra statliga inrättningar än affärsverken samt för landskapet Åland föreslås folkpensionsavgiften fortsättningsvis vara 3,95 procent av lönerna. Arbetsgivares folkpensionsavgift och arbetsgivares sjukförsäkringsavgift skall fortfarande tas ut på grundval av förskottsinnehållningspliktig lön och den del av skattefri utlandsarbetsinkomst som betalas i pengar.

Sjukförsäkringsavgiften för arbetsgivare skall inte ändras. För privata arbetsgivare och kommunen och kyrkan i egenskap av arbetsgivare skall den vara 1,60 procent och för andra arbetsgivare 2,85 procent av lönerna. Folkpensions- och sjukförsäkringsavgifterna för inrättningar

som avses i lagen om statens affärsverk skall fortsättningsvis bestämmas på samma sätt som för privata arbetsgivare.

Vad gäller finansieringen av Folkpensionsanstaltens föreslås den tidsfrist inom vilken Folkpensionsanstalten skall täcka det finansiella underskott på 500 miljoner mark som föranleds av att statens garantibelopp sänks bli förlängd till utgången av 2003. Det finansiella ansvaret på 500 miljoner mark skall räknas om i euro med 1 euros noggrannhet. Samtidigt föreslås den tid under vilken Folkpensionsanstalten vid behov kan föra över medel från folkpensionsfonden till sjukförsäkringsfonden och vice versa bli förlängd till slutet av 2003.

Till lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift skall fogas en bemyndigandebestämmelse om att det genom förordning av statsrådet kan utfärdas bestämmelser om de minimibelopp för vilka arbetsgivares socialskyddsavgift skall betalas.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2002.

Lagmotionen

I lagmotion LM 25/2001 rd föreslås att den extra sjukförsäkringsavgiften för pensionärer stegvis avskaffas. År 2002 föreslås höjningen vara 0,4 penni. År 2003 föreslås sjukförsäkringsavgiften inte längre bli uttagen.

Åtgärdsmotionen

I åtgärdsmotion AM 61/2001 rd föreslås att den extra sjukförsäkringsavgiften för pensionärer före utgången av den pågående valperioden helt och hållet stryks i enlighet med regeringen Lipponens program.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Av de orsaker som framgår av propositionens motivering och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker således lagförslaget i propositionen med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Sedan 1993 har höjd sjukförsäkringsavgift tagits ut hos pensionstagarna. Som högst har höjningen varit 3 penni per skatteöre.

Den höjda sjukförsäkringsavgiften för pensionärer har under senaste åren stegvis sänkts. År 2001 utgjorde höjningen 1,2 procent av den skattepliktiga pensionsinkomsten. I programmet för statsminister Paavo Lipponens andra regering framhålls att den extra sjukförsäkringsavgiften för pensionärer fortsatt kommer att sänkas. Utskottet har redan i ett tidigare betänkande (ShUB 36/2000 rd) ansett att den sjukförsäkringsavgift som betalas utifrån pensionsinkomsten fortsatt måste sänkas. Det föreslår att den andel av höjningen som återstår under 2003, nämligen 0,40 penni, slopas. Därmed vore den extra avgiften avskaffad i sin helhet.

Enligt propositionen kommer privata och kommunala arbetsgivares folkpensionsavgifter att sjunka. Den folkpensionsavgift som tas ut hos staten skall vara oförändrad. Utskottet påpekar att det fortfarande finns en tydlig skillnad mellan arbetsgivarnas avgifter i den offentliga sektorn och den privata sektorn. Enligt propositionen vore den kommunala arbetsgivarens folkpensionsavgift 1,05 procentenhet och statens 2,6 procentenheter högre än den lägsta folkpensionsavgiften för en privat arbetsgivare. Läget är inte neutralt om arbete i offentlig regi belastas av betydligt högre arbetsbikostnader än arbete i privat regi. Utskottet framhåller att ambitionerna att trygga sysselsättningen och folkpensionsanstaltens finansiering måste vägas in i en bedömning av hur sänkningarna fördelas.

Detaljmotivering

Utskottet föreslår att 5 § 2 mom. i lagen om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift ändras. Det är nödvändigt med en lydelse som avviker från regeringens förslag därför att arbetsgivarens folkpensionsavgift i fråga om arbetsgivare med en räkenskapsperiod som inte följer kalenderåret skall bestämmas på samma sätt som hittills. Enligt vad utskottet har erfarit får ändringen inga ekonomiska konsekvenser.

Motionerna

Utskottet föreslår att lagförslaget i lagmotionen skall förkastas, eftersom regeringens proposition och utskottets förslag avviker från det som framförs i lagmotionen. De lagförslag som nu föreslås bli godkända går i den riktning som åtgärdsmotionen anger och därför föreslår utskottet att åtgärdsmotionen avböjs.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet vördsamt

att det 3—5 lagförslaget godkänns utan ändringar,

att det första och andra lagförslaget i övrigt godkänns utifrån propositionen utom 5 § i det första lagförslaget och det andra lagförslagets ingress som godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag),

att lagmotion LM 25/2001 rd förkastas och

att åtgärdsmotion AM 61/2001 rd avböjs.

Utskottets ändringsförslag

Lagförslag 1

5 §

(1 mom. som i RP)

Avgiftsklassen för arbetsgivares folkpensionsavgift bestäms utifrån de normala avskrivningar som de har uppgivit i skattedeklarationen för beskattningen för det näst närmaste skatteåret före kalenderåret och som de har gjort på anskaffningsutgifterna för förslitning underkastade anläggningstillgångar och utifrån de löner som de utbetalat under samma skatteår. Har beskattning inte verkställts för skatteåret i fråga, används uppgifterna från beskattningen för det föregående skatteåret. Till avgiftsklass II för arbetsgivares folkpensionsavgift hör privata arbetsgivare som idkar affärsverksamhet och som

är skyldiga att betala inkomstskatt till staten samt i 4 § 1 mom. 1 punkten inkomstskattelagen avsedda näringssammanslutningar som idkar affärsverksamhet, om beloppet av (utesl.) avskrivningar (utesl.) är större än 50 500 euro och samtidigt utgör minst 10 och högst 30 procent av de löner som de utbetalat (utesl.). Arbetsgivare och näringssammanslutningar som idkar affärsverksamhet hör till avgiftsklass III om beloppet av avskrivningarna är större än 50 500 euro och samtidigt utgör över 30 procent av (utesl.) de löner som betalats ut (utesl.). Övriga privata arbetsgivare hör till avgiftsklass I.

(3 mom. som i RP)

Lagförslag 2

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 4 juli 1963 om arbetsgivares socialskyddsavgift (366/1963) 1 § 1 mom. och 2 (utesl.) §, sådana de lyder, 1 § 1 mom. i lag 1278/1999 och 2 (utesl.) § i lag 1119/1996 samt fogas till lagen en ny 3 §, i stället för den 3 § som upphävts genom lag 906/2001, som följer:

Helsingfors den 8 november 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd
vordf. Timo Ihamäki /saml
medl. Eero Akaan-Penttilä /saml (delvis)
Merikukka Forsius /gröna
Tuula Haatainen /sd (delvis)
Inkeri Kerola /cent
Niilo Keränen /cent (delvis)
Valto Koski /sd
Marjaana Koskinen /sd (delvis)

Pehr Löf /sv (delvis)
Juha Rehula /cent
Päivi Räsänen /kd
Sari Sarkomaa /saml
Arto Seppälä /sd (delvis)
Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst
Raija Vahasalo /saml (delvis)
Jaana Ylä-Mononen /cent (delvis)
ers. Marjukka Karttunen /saml (delvis).

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Eila Mäkipää

biträdande sekreterare Harri Sintonen.

RESERVATION

*Motivering***Priset på arbetskraftsdominerat arbete måste sänkas**

Beskattningen bör betraktas inte bara ur en fiskal synvinkel utan också med hänsyn till sysselsättningen och rättvisan i samhället. Skattebelastningen på lågavlönat arbete är ett hinder för att ge och få arbete. Långtidsarbetslösheten är det stora spöket i vår ekonomiska utveckling, dvs. att arbetslösheten bland äldre och lägre utbildade människor ligger kvar på en hög nivå.

Det måste skattebeslut till för att ge rum åt en balanserad tillväxt och bättre sysselsättning. Detta lyckas bäst om lindringsmånen i arbetsgivaravgifter används till att lätta skattebördan på lågavlönat arbete. Under de senaste åren har man till exempel i Frankrike, Holland, Belgien och Storbritannien med kraft gått in för att lätta avgiftsbördan på lågavlönat arbete.

Hos oss är arbetsgivarens folkpensionsavgift en av de största indirekta kostnaderna som belastar arbetskraftsintensiva företag. En arbetsgrupp vid social- och hälsovårdsministeriet under ledning av Tarmo Pukkila (SHM:s arbetsgrupps promemorior 1999:11) framhåller att det lämpligaste sättet att lindra arbetsgivaravgifterna för tillfället är att sänka arbetsgivarens folkpensionsavgift inom ramen för den nuvarande graderingen.

Om folkpensionsavgiften sänks fullt ut i den lägsta avgiftsklassen på det som föreslås i lagmotionen betyder det att sänkningen koncentreras framför allt på arbetskraftsintensiv serviceproduktion och den lägst avlönade arbetskraften.

Inför en försämrad ekonomisk tillväxt är det nödvändigt att vidta effektiva åtgärder för att förbättra sysselsättningen. Olika forskningsinstitut har i sina konjunkturöversikter på senare tid lyft fram liknande åtgärder som i motionen. Pellervo ekonomiska forskningsinstitut konstaterar att det måste gå att sänka arbetskraftskost-

naderna för lågproduktiva uppgifter. Löntagarnas forskningsanstalt har i sin tur framhållit att den bristfälligt utbildade arbetskraftens sysselsättningsmöjligheter bör förbättras genom fiskala stöd och omstruktureringar i socialskyddsavgifterna.

Det optimala vore att avdraget för arbetsgivares bikostnader i sin helhet kunde inriktas på lågavlönat arbete. Därför bör regeringen i första hand skrida till åtgärder för att genomföra en sådan modell. I många länder i Europa har det visat sig möjligt att ta fram sådana modeller.

I reservationen föreslås att arbetsgivarens folkpensionsavgift helt skall slopas i den lägsta avgiftsklassen. Sänkningen är alltså två procentenheter jämfört med regeringens förslag på 0,65 procentenhet. I andra och tredje avgiftsklassen föreslås arbetsgivarens folkpensionsavgift stå oförändrad i stället för att vara 0,45 procentenhet som regeringen föreslår.

På grund av att folkpensionsanstaltens avgiftsintäkter minskar föreslås ett behövligt belopp av momsavkastningen bli överförd på anstalten för att säkerställa finansieringen.

De direkta kostnadshöjande konsekvenserna av Centerns förslag jämfört med regeringens förslag vore omkring 1,6 miljard mark. Förslaget beräknas ha en betydande sysselsättande effekt och därmed förväntas förslagets kostnadsverkningar, de dynamiska effekterna medräknade ligga under en miljard mark.

Det behövs ett åtagande om att slopa den extra sjukförsäkringsavgiften för pensionärer

Det har många gånger avgetts löften om att slopa den extra sjukförsäkringsavgiften för pensionärer. Det är svårt att hitta en hållbar motivering för en höjning, inte minst för att det är fråga om ett arrangemang som avsågs vara temporärt då det infördes i början av 1990-talet, trots att de ekonomiska utsikterna ser sämre ut. Graden av engagemang för dessa åtaganden att slopa den

extra avgiftsbördan har varierat i och med att beslutsfattandet och beredningen i finansministeriet under de gångna åren har varit i otakt. Det är fråga om att infria avgivna löften och att genomföra rättvisa.

Centern har i olika faser talat för ett degressivt avskaffande av den extra avgiften. I dag är situationen den att 0,8 penni av återstoden om 1,2 penni kommer att slopas under 2002. Kvarstår fortfarande en skillnad på 0,4 penni jämfört med löntagarna. Löften om att slopa också den återstående skillnaden har avgivits i olika sammanhang. Riksdagen bör genom sina beslut förutsätta att regeringen agerar enligt riksdagens vilja. Därför föreslår vi ett uttalande om denna sak.

Reservationens ändringsförslag

5 §

Arbetsgivares folkpensionsavgift

Arbetsgivares folkpensionsavgift erläggs på basis av den lön och arbetsinkomst som avses i 1 § 1 mom. lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift. Avgiften är följande:

Förslaget

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

att det 2—4 lagförslaget i betänkandet godkänns enligt betänkandet,

att det första lagförslaget i övrigt godkänns utifrån utskottets betänkande utom att 5 § godkänns med ändringar (Reservationens ändringsförslag) och

att ett förslag till uttalande dessutom godkänns utifrån reservationen (Reservationens förslag till uttalande):

1) hos privata arbetsgivare och hos sådana statliga affärsverk på vilka tillämpas lagen om statens affärsverk

- a) 0,00 procent i avgiftsklass I,
 - b) 4,00 procent i avgiftsklass II,
 - c) 4,90 procent i avgiftsklass III,
- (2—6 punkten som i ShUB)
(2 och 3 mom. som i ShUB)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att höjningen av den extra sjukförsäkringsavgiften för pensionärer helt slopas under 2003.

ShUB 31/2001 rd — RP 150/2001 rd

Helsingfors den 8 november 2001

Juha Rehula /cent
Inkeri Kerola /cent
Jaana Ylä-Mononen /cent

Jag omfattar förslaget till uttalande i reservationen.

Päivi Räsänen /kd